

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W GMINIE TWORÓG
NA LATA 2007-2017**

TWORÓG 2007

Wstęp

Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Tworóg została opracowana w związku z realizacją jednego z zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, jakim jest „opracowywanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji.

Do podstawowych zadań przy tworzeniu strategii należy zaliczyć diagnozę problemów społecznych, wskazanie głównych kierunków działań, a dla obszarów problemowych – priorytetów oraz działań niezbędnych do ich realizacji.

Stosowanie zapisów strategii umożliwi zaplanowanie rozwoju wybranych obszarów polityki społecznej oraz podejmowanie innych działań na rzecz podnoszenia jakości życia mieszkańców gminy. Strategia wskazuje główne kierunki działań dla podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, czyli organów administracji rządowej i samorządowej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Tworóg obejmuje:

- charakterystykę gminy Tworóg
- diagnozę problemów społecznych gminy Tworóg
- priorytety, cele i kierunki działań koncentrujące uwagę podmiotów rozwoju na rzeczach najistotniejszych na polu pomocy społecznej dla gminy Tworóg
- mocne i słabe strony gminy Tworóg w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
- monitoring i ocenę procesów realizacyjnych jako instrumenty założonych celów

Strategia pozostaje w zgodności z różnorodnymi programami rozwoju kraju oraz Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego.

I. CHARAKTERYSTYKA GMINY TWORÓG

1. KILKA SŁÓW O GMINIE

Położenie to jeden z atutów gminy Tworóg. Jego tereny rozpościerają się w centralno-zachodniej części województwa śląskiego, w obrębie powiatu tarnogórskiego i graniczy z:

- od północy z powiatem lublinieckim
- od wschodu z gminą Kalety
- od południa z gminą Zbrośławice oraz miastem Tarnowskie Góry
- od zachodu z powiatem gliwickim

Położenie geograficzne gminy określa się mianem „dzielnicy równiny opolskiej”.

Gmina Tworóg obejmuje swym zasięgiem 10 miejscowości:

- Boruszowice
- Brynek
- Hanusek
- Koty
- Mikołeska
- Nowa Wieś Tworowska
- Połomia
- Świniowice
- Tworóg
- Wojska
- Przysiółek Pusta Kuźnica

Gmina zajmuje powierzchnię 12492 ha, z czego 71,84%, tj. 8932 ha stanowią lasy, należące do kompleksu Borów Stobrawsko-Lublinieckich, będące „korytarzem ekologicznym” o szczególnym znaczeniu. Pozostałe 22,31% powierzchni gminy stanowią użytki rolne.

Przez gminę przebiega droga numer DK 11 relacji Katowice – Poznań o bardzo ważnym znaczeniu komunikacyjnym – umożliwiającą łatwy i szybki dojazd do miast aglomeracji śląskiej: Katowic, Gliwic, Chorzowa, Bytomia i stolicy powiatu Tarnowskich Gór.

Ponadto linie kolejowe dodatkowo umożliwiają dogodne połączenia z Tarnowskimi Górami i Opolem.

Powierzchnia gminy Tworóg stanowi 19,4% całkowitej powierzchni powiatu tarnogórskiego. Ludność gminy wynosi 8 093 osób. Natomiast średnia gęstość zaludnienia nie przekracza 68 osób na km². Gmina charakteryzuje się tendencją spadkową, jeśli chodzi o liczbę mieszkańców.

Powyższa charakterystyka została opracowana na podstawie „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Tworóg”.

II. DANE STATYSTYCZNE

Dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego według podstawowych informacji ze spisów powszechnych Urzędu Statystycznego w Katowicach opracowanego dla gminy Tworóg – rok 2002

1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA – rok 2002

Ludność gminy Tworóg liczy ogółem **8254 mieszkańców**, z czego:

- **4 150** – mężczyźni
- **4 104** – kobiety

Na 100 mężczyzn przypada **99 kobiet**.

TABELA NR 1

Ludność wg płci i wieku gminy Tworóg rok 2002

WIEK	1999		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
OGÓŁEM	8254	4150	4104
w wieku:			
- przedprodukcyjnym	1978	1087	891
- produkcyjnym	5015	2662	2353
- poprodukcyjnym	1261	401	860
0 – 4 lata	383	204	179
5 – 9	487	244	243
10 – 14	629	346	283
15 – 19	793	478	315
20 – 24	557	266	291
25 – 29	603	296	307
30 – 34	611	316	295
35 – 39	685	365	320
40 – 44	671	349	322
45 – 49	558	284	274
50 – 54	447	217	230
55 – 59	342	157	185
60 – 64	472	227	245
65 – 69	428	195	233
70 – 74	284	129	155
75 – 79	153	45	108
80 – 84	89	15	74
85 lat i więcej	62	17	45

Największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 62%, najmniejszą osoby w wieku poprodukcyjnym – 13,8%.

2. WAŻNIEJSZE DANE O GMINIE TWORÓG

TABELA NR 1

Gospodarstwa domowe według liczby osób i typu oraz ludność w gospodarstwach domowych w 2002 roku

TYPY GOSPODARSTW DOMOWYCH	Gospodarstwa domowe						Ludność w gospodarstwach domowych		Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych	
	ogółem	o liczbie osób					ogółem	w tym 5 i więcej osobowych	ogółem	w tym wieloosobowym
		1	2	3	4	5 i więcej				
OGÓŁEM										
OGÓŁEM	2740	596	589	540	591	424	8076	2318	2,95	3,49
Gospodarstwa domowe rodzinne	2109	-	558	538	590	423	7403	2313	3,51	3,51
- jednorodzinne	2021	-	558	538	568	357	6921	1919	3,42	3,42
- dwurodzinne	86	-	-	-	22	64	463	375	5,38	5,38
- trzyrodzinne i większe	#	-	-	-	-	#	19	19	9,50	9,50
Gospodarstwa domowe nierodzinne	631	596	31	#	#	#	673	5	1,07	2,20
GOSPODARSTWA DOMOWE BEZ UŻYTKOWNIKA GOSPODARSTWA INDYWIDUALNEGO										
RAZEM	2033	492	471	381	415	274	5735	1498	2,82	3,40
Gospodarstwa domowe rodzinne	1513	-	446	379	415	273	5182	1493	3,42	3,42
- jednorodzinne	1468	-	446	379	401	242	4941	1308	3,37	3,37
- dwurodzinne	44	-	-	-	14	30	228	172	5,18	5,18
- trzyrodzinne i większe	#	-	-	-	-	#	13	13	13,00	13,00
Gospodarstwa domowe nierodzinne	520	492	25	#	-	#	553	5	1,06	2,18
GOSPODARSTWA DOMOWE Z UŻYTKOWNIKIEM GOSPODARSTWA INDYWIDUALNEGO										
RAZEM	707	104	118	159	176	150	2341	820	3,31	3,71
Gospodarstwa domowe rodzinne	596	-	112	159	175	150	2221	820	3,73	3,73
- jednorodzinne	553	-	112	159	167	115	1980	611	3,58	3,58
- dwurodzinne	42	-	-	-	8	34	235	203	5,60	5,60
- trzyrodzinne i większe	#	-	-	-	-	#	6	6	6,00	6,00
Gospodarstwa domowe nierodzinne	111	104	6	-	#	-	120	-	1,08	2,29

TABELA NR 2

Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 na utrzymaniu oraz typu rodzin w 2002 roku.

TYPY RODZIN	Rodziny z dziećmi							Dzieci			Przeciętna liczba dzieci do lat 24 na utrzymaniu w rodzinie
	ogółem	bez dzieci do lat 24 na utrzymaniu	do lat 24 na utrzymaniu					ogółem	w tym do lat 24 na utrzymaniu		
			razem	1	2	3	4 i więcej		razem	w tym w rodzinach z 4 dzieci i więcej	
OGÓŁEM	1706	551	1155	487	439	177	52	3145	2125	229	1,84
Małżeństwa z dziećmi	1362	343	1019	403	408	158	50	2633	1913	220	1,88
Partnerzy z dziećmi	13	3	10	5	5	5	-	27	20	-	2,00
Matki z dziećmi	286	172	114	73	73	11	#	417	171	9	1,50
Ojcowie z dziećmi	45	33	12	6	6	3	-	68	21	-	1,75

TABELA NR 3

*Rodziny w gospodarstwach domowych według typu gospodarstw domowych
i rodzin w 2002 roku.*

TYPY RODZIN	Ogółem	W gospodarstwach domowych		
		jednorodzinnych	dwurodzinnych	trzyrodzinnych i większych
OGÓŁEM	2200	2021	172	7
Małżeństwa	1851	1712	134	5
- bez dzieci	489	418	68	3
- z dziećmi	1362	1294	66	#
Partnerzy	18	18	-	-
- bez dzieci	5	5	-	-
- z dziećmi	13	13	-	-
Matki z dziećmi	286	250	35	#
Ojcowie z dziećmi	45	41	3	#

3. BEZROBOCIE

TABELA NR 1

Bezrobotni w wieku 15 lat i więcej według płci oraz okresu poszukiwania pracy w 2002 roku

PŁEC	Ogółem	Okres poszukiwania pracy			
		Do 3 miesiące włącznie	4 – 12	13 miesięcy i więcej	Nie ustalono
OGÓŁEM	478	57	187	225	9
Mężczyźni	228	28	95	99	6
Kobiety	250	29	92	126	3

Tabela nr 2*Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku.*

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo	Nieustalony status na rynku pracy	Współczynnik aktywności zawodowej	Wskaźnik zatrudnienia w %	Stopa bezrobocia
		razem	pracujący	bezrobotni					
OGÓŁEM	6755	2821	2343	478	2721	1213	50,9	42,3	16,9
w tym w wieku produkcyjnym	5015	2755	2282	473	1295	965	68,0	56,3	17,2
Wyższe	390	323	302	21	54	13	85,7	80,1	6,5
Policealne i średnie	1650	1044	893	151	451	155	69,8	59,7	14,5
Zasadnicze zawodowe	2019	1137	923	214	650	232	63,6	51,7	18,8
Podstawowe ukończone i nieukończone oraz bez wykształcenia szkolnego	1967	310	219	91	1544	113	16,7	11,8	29,4
Nie ustalono	729	7	6	1	22	700	24,1	20,7	14,3
MĘŻCZYŹNI	3356	1584	1356	228	1164	608	57,6	49,3	14,4
w tym w wieku produkcyjnym	2662	1546	1322	224	620	496	71,4	61,0	14,5
Wyższe	198	158	145	13	34	6	82,3	75,5	8,2
Policealne i średnie	700	477	422	55	154	69	75,6	66,9	11,5
Zasadnicze zawodowe	1277	782	662	120	347	148	69,3	58,6	15,3
Podstawowe ukończone i nieukończone oraz bez wykształcenia szkolnego	827	163	123	40	617	47	20,9	15,8	24,5
Nie ustalono	354	4	4	-	12	338	25,0	25,0	-
KOBIETY	3399	1237	987	250	1557	605	44,3	35,3	20,2
w tym w wieku produkcyjnym	2353	1209	960	249	675	469	64,2	51,0	20,6
Wyższe	192	165	157	8	20	7	89,2	84,9	4,8
Policealne i średnie	950	567	471	96	297	86	65,6	54,5	16,9
Zasadnicze zawodowe	742	355	261	94	303	84	54,0	39,7	26,5
Podstawowe ukończone i nieukończone oraz bez wykształcenia szkolnego	1140	147	96	51	927	66	13,7	8,9	34,7
Nie ustalono	375	3	2	1	10	362	23,1	15,4	33,3

4. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

TABELA NR 1

Niepełnosprawni według płci i kategorii niepełnosprawności oraz ekonomicznych grup wieku, poziomu wykształcenia i aktywności ekonomicznej w 2002 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM	720	350	370
Według ekonomicznych grup wieku:			
Przedprodukcyjny	29	19	10
Produkcyjny	370	222	148
Poprodukcyjny	321	109	212
Nie ustalono	-	-	-
Według poziomu wykształcenia¹:			
Wyższe	13	7	6
Policealne	8	3	5
Średnie	87	45	42
- ogólnokształcące	16	5	11
- zawodowe	71	40	31
Zasadnicze zawodowe	212	151	61
Podstawowe ukończone	357	121	236
Podstawowe ukończone i bez			
- wykształcenia szkolnego	23	10	13
Nie ustalono	1	1	-
Według aktywności ekonomicznej:			
Aktywni zawodowo	111	73	38
- pracujący	88	59	29
- bezrobotni	23	14	9
Bierni zawodowo ²	607	277	330
Nieustalony status na rynku pracy	2	-	2

¹ Dotyczy osób w wieku 13 lat i więcej

² Łącznie z osobami w wieku poniżej 15 lat

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE TWORÓG

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna ma za zadanie wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiary świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są zobowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Do najważniejszych problemów społecznych w gminie Tworóg należą:

1. Niepełnosprawność i osoby starsze
2. Bezrobocie
3. Ubóstwo

Osoby i rodziny korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tworogu.

Po ogólnym zobrazowaniu gminy Tworóg, poniższe tabele nr I, II i III przedstawiają dane opracowane na podstawie sprawozdań rocznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Obrazują one liczbę osób i rodzin – mieszkańców gminy, które korzystają z pomocy GOPS według grup dyspenseryjnych w latach 2003-2005.

Poniższe tabele przedstawiają ogółem liczbę osób i rodzin gminy Tworóg korzystających z różnego rodzaju świadczeń z pomocy społecznej przyznawanych przez GOPS.

Przedstawione dane zostały zebrane z rocznych sprawozdań MPiPS – 03 za lata 2003, 2004 i 2005 sporządzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Tabela nr 1*Liczba osób i rodzin objętych pomocą GOPS w Tworogu*

Wyszczególnienie	2003 rok			2004 rok			2005 rok		
	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	ogółem	w tym na wsi		ogółem	w tym na wsi		ogółem	w tym na wsi	
Świadczenia przyznawane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę liczbę oraz źródło finansowania)	257	257	911	172	172	600	162	162	547
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej ogółem	132	132	436	133	133	470	110	110	373
w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	13	13	43	9	9	25	14	14	22

Z powyższych danych wynika, że liczba osób korzystających z pomocy w latach 2003 – 2005 ma tendencję malejącą, jednak jest to spowodowane nie tyle zmniejszaniem się liczby osób i rodzin potrzebujących, lecz z faktem, że w ogóle liczba mieszkańców gminy Tworóg maleje. Głównie jest to związane z dużą migracją zwłaszcza ludzi młodych do Niemiec i Holandii w poszukiwaniu zatrudnienia. Ponadto ludzie młodzi często wyjeżdżają do większych miast Polski, gdzie łatwiej znaleźć zatrudnienie, mieszkanie.

Jak wynika z tabeli nr 1 prawie w 70% rodzin prowadzona jest praca socjalna, a 10% rodzin wyłącznie praca socjalna. Rodziny te głównie korzystają z porad prawnych i informacji, gdzie mogą otrzymać pomoc, gdzie się udać aby rozwiązać trapiące ich problemy. Rodziny te nie borykają się z trudnościami finansowymi, lecz problemami natury psychologicznej (problemy opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi, uzależnienia członka rodziny, itp.)

Tabela nr 2
Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji życiowej	2003 rok		2004 rok		2005 rok	
	Liczba rodzin		Liczba rodzin		Liczba rodzin	
	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi
Ubóstwo	99	99	108	108	98	98
Sieroctwo						
Bezdomność						
Potrzeba ochrony macierzyństwa	31	31	16	16	9	9
Bezrobocie	92	92	100	100	85	85
Niepełnosprawność	83	83	42	42	47	47
Długotrwała choroba	16	16	16	16	18	18
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem	27	27	22	22	13	13
<u>w tym</u>						
➤ Rodziny niepełne	10	10	5	5	2	2
➤ Rodziny wielodzietne	3	3	3	3	1	1
Alkoholizm	18	18	12	12	12	12
Narkomania			1	1	1	1
Przemoc w rodzinie			2	2	3	3
Sytuacja kryzysowa					4	4
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	2				
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna						

Tabela nr 2 przedstawia powody przyznania pomocy mieszkańcom gminy Tworóg. Jak wynika z danych największą grupę, bo około 60% stanowią rodziny borykające się z problemami finansowymi oraz rodziny, w których występuje bezrobocie przynajmniej jednego z jej członków. Kolejną grupą stanowią osoby niepełnosprawne, w tym osoby starsze, jest to około 30% wszystkich świadczeniobiorców.

Tabela nr 3
Typy rodzin objętych pomocą

Wyszczególnienie		2003 rok		2004 rok		2005 rok	
		Liczba rodzin		Liczba rodzin		Liczba rodzin	
		ogółem	w tym: na wsi	ogółem	w tym: na wsi	ogółem	w tym: na wsi
Rodziny ogółem		278	278	181	181	176	176
o liczbie osób:	1	39	39	36	36	46	46
	2	35	35	26	26	23	23
	3	57	57	30	30	33	33
	4	73	73	31	31	28	28
	5	47	47	34	34	25	25
	6 i więcej	27	27	24	24	21	21
w tym (z wiersza 1) rodziny z dziećmi ogółem		174	174	126	126	105	105
o liczbie dzieci:	1	51	51	42	42	32	32
	2	60	60	29	29	30	30
	3	42	42	34	34	21	21
	4	9	9	12	12	14	14
	5	9	9	6	6	5	5
	6	2	2	1	1	2	2
	7 i więcej	1	1	2	2	1	1
Rodziny niepełne ogółem		26	26	31	31	18	18
o liczbie dzieci:	1	9	9	11	11	7	7
	2	4	4	6	6	2	2
	3	11	11	9	9	6	6
	4 i więcej	2	2	5	5	3	3
Rodziny emerytów i rencistów		84	84	39	39	55	55
o liczbie osób:	1	21	21	18	18	22	22
	2	23	23	6	6	11	11
	3	19	19	6	6	9	9
	4 i więcej	21	21	9	9	13	13

Tabela nr 3 przedstawia typy rodzin korzystających z pomocy społecznej. Najliczniejszą grupę stanowią rodziny czteroosobowe i rodziny z dwójką dzieci. Emeryci i renciści to 30% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Z powyższych tabel wynika, że na przełomie lat 2003 – 2005 liczba osób korzystających z pomocy świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej maleje średnio o 10% rocznie, podobnie jak wszystkich mieszkańców gminy.

Wzrasta natomiast liczba osób korzystających z pomocy udzielanej w formie pracy socjalnej, co świadczy o tym, że mieszkańcy gminy coraz bardziej potrzebują wsparcia w zakresie poradnictwa i terapii.

1. Niepełnosprawność i osoby starsze

Za osoby niepełnosprawne według ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych uznaje się osoby dotknięte trwałą lub okresową niezdolnością do pełnienia ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Osoby niepełnosprawne napotykają liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Są to problemy spotykane w życiu codziennym, w rodzinie, pracy, urzędzie, które przybierają postać barier architektonicznych, psychicznych, materialnych i prawnych. Osoba niepełnosprawna musi pokonać funkcjonujące nadal w społeczeństwie bariery świadomościowe, bierność, niezrozumienie, niechęć i niewiedzę.

Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych polega na działaniach różnych podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych, mających na celu tworzenie ogólnych warunków nauki, pracy, bytu i funkcjonowania osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, umożliwiających pełną integrację społeczną w środowisku zamieszkania, środowisku pracy oraz społeczeństwie jako całości. Dużą rolę do spełnienia mają w tym zakresie organizacje pozarządowe, które zajmują się pomocą dla niepełnosprawnych i ich rodzinom. Ustawodawstwo socjalne nakłada na politykę społeczną zadania integracji osób niepełnosprawnych z pełnosprawnymi.

Działania wobec niepełnosprawnych są zadaniami ogólnospołecznymi, ponieważ skutki niepełnosprawności dotyczą wszystkich ludzi.

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">– Programy na rzecz aktywizacji i zatrudniania osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none">– Brak skutecznej polityki zatrudniania osób niepełnosprawnych– Istniejące bariery utrudniające funkcjonowanie społeczne i zawodowe osób niepełnosprawnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">– Coraz większy poziom świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych– Zwiększenie tolerancji na „Inność”– Korzystne regulacje prawne	<ul style="list-style-type: none">– Ograniczenie środków finansowych na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych

2. Bezrobocie

Bezrobocie w gminie Tworóg jest zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Straty i skutki społeczne, które powoduje są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych, ale także ich rodzin. Brak pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i ostatecznie korzystanie z pomocy społecznej – prowadzi do ubóstwa ze wszystkich jego konsekwencjami. Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często trudności w podejmowaniu racjonalnych, a niekiedy jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Złe warunki materialne są jednym z głównych czynników wywołujących stany depresyjne związane z poczuciem braku stabilności i bezpieczeństwa socjalnego. Niskiej kondycji psychosomatycznej towarzyszy w szczególności wzrost zapadalności na niektóre choroby zakaźne, choroby społeczne – nerwice, choroby serca, choroby psychiczne oraz znaczny wzrost zachorowalności na czynną gruźlicę płuc, tradycyjnie już uznaną za chorobę będącą wynikiem biedy i niedożywienia.

Wykształcenie, co jest zrozumiałe, jeszcze bardziej niż płeć i wiek różnicuje sytuację bezrobotnego na rynku pracy. Wśród bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Drugie miejsce zajmują osoby z wykształceniem zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej. Bezrobotni posiadający wykształcenie średnie ogólnokształcące i wyższe stanowią najniższy odsetek wśród bezrobotnych.

Z doświadczeń pracowników socjalnych wynika, że bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Mniej widoczne lecz nie mniej zagrażające spójności rodziny są skutki psychologiczne bezrobocia. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi jak i z dalszą rodziną. Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na układ stosunków wewnątrzrodzinnych, przy czym okazuje się, że bezrobocie mężczyzn ma znacznie bardziej negatywne skutki dla rodziny niż bezrobocie kobiet. Bezrobotny mężczyzna doświadcza silnej frustracji, obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu, które to doznania powodują bezradność, apatię, sięganie po alkohol – coraz częstsze zjawisko u bezrobotnych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Publiczne instytucje rynku pracy – Coraz wyższa świadomość społeczna o wadze podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia – Duża liczba programów i środków finansowych na rzecz promocji zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczająca współpraca pomiędzy samorządami i lokalnymi przedsiębiorcami – Niskie kwalifikacje zawodowe osób długotrwale bezrobotnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Możliwość korzystania z programów unijnych wspierających wzrost zatrudnienia – Inwestowanie w rozwój zasobów ludzkich 	<ul style="list-style-type: none"> – „Dziedziczenie” bezrobotnego stylu życia i brak motywacji u długotrwale bezrobotnych do podejmowania zatrudnienia – podejmowanie pracy „na czarno”

3. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryją się poza wyżywieniem takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, zaspokojenie sfer intelektualnych.

Ubóstwo zmusza służby socjalne do prowadzenia intensywnej pracy socjalnej mającej na celu kształtowanie u klientów pomocy społecznej odpowiedzialności za swój los i umiejętności przystosowania się do istniejącej rzeczywistości.

Ubóstwo w konsekwencji prowadzi do zjawiska wykluczenia społecznego, które polega na niepodejmowaniu zwyczajowej i społecznie akceptowanej drogi życiowej lub też „wypadaniu” z niej.

Wykluczenie społeczne to sytuacja uniemożliwiająca lub w sposób znaczny utrudniająca osobie lub grupie pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestniczenia, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich.

Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest bezrobocie. Konsekwencją braku pracy jest zubożenie i brak uczestnictwa w życiu społecznym, jak również ograniczony dostęp do zabezpieczenia dochodowego w przyszłości. Praca jest źródłem ubezpieczenia społecznego na okres niezdolności do pracy jak również starości.

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy Tworóg i powiatu tarnogórskiego działające na polu pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczająca ilość środków przeznaczonych na przeciwdziałanie ubóstwu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Współdziałanie odpowiednich samorządowych podmiotów polityki społecznej gminnych i powiatowych 	<ul style="list-style-type: none"> – Coraz większa skala przyczyn powodujących ubóstwo – Rosnąca stopa bezrobocia i ubożenie społeczeństwa

IV. STRATEGIA GMINY TWORÓG W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ GMINY TWORÓG W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Cele generalne:

- 1. Niepełnosprawni i starsi w gminie Tworóg**
- 2. Rodziny i dzieci gminy Tworóg w trudnej sytuacji życiowej, w tym rodziny z problemem alkoholowym**
- 3. Bezrobocie mieszkańców gminy Tworóg**

Cele kierunkowe:

Ad. 1

- a) dążenie do utworzenia dziennego domu pomocy społecznej,
- b) dążenie do rozbudowy w gminie Tworóg zakresu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób przewlekle psychicznie chorych
- c) dążenie do znalezienia nowych miejsc pracy dla niepełnosprawnych mieszkańców gminy Tworóg

Ad. 2

- a) dążenie do utworzenia gminnego centrum usług socjalnych, w tym miejsca interwencji kryzysowej
- b) dążenie do tworzenia mieszkań socjalnych dla najuboższych mieszkańców gminy Tworóg, zwłaszcza rodzin wielodzietnych i osób samotnie wychowujących dzieci.
- c) uczestnictwo gminy Tworóg w Unijnym Programie Pomocy Żywnościowej PEAD
- d) edukacja publiczna w zakresie problematyki alkoholowej
- e) umożliwienie terapii rodzin, w tym rodzin z osobą niepełnosprawną i osobami uzależnionymi

Ad. 3

- a) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnowskich Górach
- b) współpraca z zakładami pracy, prywatnymi pracodawcami, itp.

CELE STRATEGICZNE

NIEPEŁNOSPRAWNI I STARSI W GMINIE TWORÓG

Osoby niepełnosprawne w gminie Tworóg stanowią około **1%** ogółu mieszkańców. Pomoc niepełnosprawnym mieszkańcom gminy Tworóg będzie w przyszłości miała decydujący wpływ na dalsze ich funkcjonowanie i integrację ze społeczeństwem.

W zakresie funkcjonowania osób niepełnosprawnych w gminie Tworóg bardzo ważną kwestią jest stworzenie warunków do wczesnej rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz umożliwienie im w przyszłości zdobycie odpowiedniego wykształcenia oraz możliwości podjęcia pracy.

Ważne, w tym zakresie jest dążenie do likwidacji barier architektonicznych w najważniejszych budynkach użyteczności publicznej – uzyskanie statusu „Gmina bez barier”.

Ze statystyk Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że społeczeństwo polskie „starzeje się”, podobnie jest w gminie Tworóg. Aby zapobiec trudnościom, z jakim borykają się osoby starsze konieczne jest stworzenie w gminie Tworóg jak najszerzego wachlarza usług dla tej grupy społecznej. Rozszerzenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osób starszych ma w przyszłości zapobiec kierowania tych osób do domów pomocy społecznej.

W ramach powyższych założeń realizowane będą następujące cele strategiczne:

I. CEL STRATEGICZNY

Dążenie do utworzenia dziennego domu pomocy społecznej

Kierunki działań:

1. Współpraca z podobnymi, już działającymi dziennymi domami pomocy społecznej na terenie okolicznych gmin
2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, które działają na polu pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym.

II. CEL STRATEGICZNY

Dążenie do rozbudowy w gminie Tworóg zakresu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób przewlekle psychicznie chorych

Kierunki działań:

1. Dążenie do rozbudowy w gminie Tworóg zakresu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób przewlekle psychicznie chorych

III. CEL STRATEGICZNY

Dążenie do znalezienia nowych miejsc pracy dla niepełnosprawnych mieszkańców gminy Tworóg

Kierunki działań:

1. Wspieranie już istniejących form terapii prowadzonej na rzecz rodzin z osobą niepełnosprawną w ramach podjęcia przez osoby niepełnosprawne zatrudnienia
2. Dążenie do tworzenia nowych form terapii dla rodzin z osobą niepełnosprawną dostępnych jak najbliżej ich miejsca zamieszkania
3. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych

**RODZINY I DZIECI GMINY TWORÓG W TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ,
W TYM RODZINY Z PROBLEMEM ALKOHOLOWYM**

W prowadzonej przez Państwo Polskie polityce, jedno z czołowych miejsc zajmuje polityka prorodzinna.

Prowadzenie polityki prorodzinnej ma na celu zapewnienie trwania i rozwoju rodziny oraz poszanowanie należnych jej praw, w tym: prawa do samodzielności ekonomicznej oraz decydowania o wychowaniu dzieci. Dlatego też polityka prorodzinna powinna się rozwijać, a skuteczna polityka socjalna w stosunku do rodzin dysfunkcyjnych i znajdujących się w trudnej sytuacji powinna mieć charakter interwencyjny i uzupełniający. (Pełnomocnik Rządu Do Spraw Rodziny, Warszawa 1999).

Zatem bardzo ważną kwestią jest podjęcie wspólnych działań Państwa i samorządu w realizacji tej polityki.

Jak wynika z przeprowadzonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tworogu analizy sytuacji osób i rodzin zamieszkujących na terenie Gminy i korzystających z pomocy społecznej wiele tych rodzin boryka się z trudnościami w codziennym życiu. Przeważają głównie problemy opieki i wychowania dzieci, niepełnosprawności oraz brak zatrudnienia, a co za tym idzie – problemy finansowe. Sama Gmina nie jest w stanie zwalczyć bezrobocia, jednak może w części zlikwidować jego skutki. Dlatego zadaniem priorytetowym w tym zakresie powinno być stworzenie możliwości korzystania tych rodzin z wszelkiego rodzaju form terapii, która w ogromnej mierze mogłoby wpłynąć korzystnie dla wielu zagubionych i problemowych rodzin.

W ramach powyższych założeń realizowane będą następujące cele strategiczne:

I. CEL STRATEGICZNY

Dążenie do utworzenia gminnego centrum usług socjalnych, w tym miejsca interwencji kryzysowej

Kierunki działań:

1. Przygotowanie we współpracy z organizacjami pozarządowymi programu tworzenia i prowadzenia gminnego centrum usług socjalnych
2. Nawiązanie ścisłej współpracy z Policją, Sądem, ościennymi ośrodkami pomocy społecznej w wspieraniu rodzin gminy Tworóg dotkniętych przemocą w rodzinie

II. CEL STRATEGICZNY

Dążenie do tworzenia mieszkań socjalnych dla najuboższych mieszkańców gminy Tworóg, zwłaszcza rodzin wielodzietnych i osób samotnie wychowujących dzieci.

Kierunki działań:

1. Dążenie do tworzenia mieszkań chronionych
2. Dążenie do realizacji budownictwa mieszkań socjalnych na terenie gminy Tworóg

III. CEL STRATEGICZNY

Uczestnictwo gminy Tworóg w Unijnym Programie Pomocy Żywnościowej PEAD

Kierunki działań:

1. Wspieranie Caritas w Tworogu w realizacji programu PEAD
2. Prowadzenie polityki informacyjnej na rzecz organizacji pozarządowych (informacje na temat możliwości pozyskiwania środków na realizację zadań prowadzonych przez organizacje pozarządowe)

IV. CEL STRATEGICZNY

Edukacja publiczna w zakresie problematyki alkoholowej

Kierunki działań:

1. Współpraca z Pełnomocnikiem Wójta Gminy Tworóg ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu wspierania w prowadzeniu świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych oraz tworzenia nowych
2. Współpraca z Klubem Abstynenta „Krokusik”
3. Pomoc w tworzeniu programów promujących zdrowy tryb życia i „nie picie”
4. Uczestnictwo w spotkaniach, sympozjach, konferencjach w celu zintegrowania działań na rzecz osób i rodzin z problemem alkoholowym

BEZROBOCIE MIESZKAŃCÓW GMINY TWORÓG

W gminie Tworóg, podobnie jak w innych gminach powiatu tarnogórskiego i całej Polski problem bezrobocia stanowi jeden z największych problemów społecznych. W celu rozwiązania przynajmniej częściowo problemu niezbędne jest nawiązania ścisłej współpracy z Urzędem Pracy oraz okolicznymi zakładami pracy i prywatnymi pracodawcami. Bardzo ważnym elementem w tym przedsięwzięciu jest zmobilizowanie osób długotrwale pozostających bez pracy do intensywnego poszukiwania pracy nie tylko poprzez Urząd Pracy ale również we własnym zakresie

W ramach powyższych założeń realizowane będą następujące cele strategiczne:

I. CEL STRATEGICZNY

Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnowskich Górach

Kierunki działań:

1. Współpraca z Klubami Pracy
2. Kierowanie osób długotrwale bezrobotnych na kursy poszukiwania pracy organizowane przez Urząd Pracy
3. Umożliwienie realizacji promocji zatrudnienia na terenie gminy Tworóg przez Urząd Pracy
4. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania prac społecznie użytecznych
5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania „Targów Pracy”

II. CEL STRATEGICZNY

Współpraca z zakładami pracy, prywatnymi pracodawcami, itp.

Kierunki działań:

1. Poszerzenie współpracy z zakładami pracy i prywatnymi pracodawcami
2. Wspieranie działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz osób poszukujących zatrudnienia

Niniejsza strategia została opracowana na lata 2007 – 2017
Może być modyfikowana na każdym etapie realizacji
Podlega ewaluacji

V. LITERATURA

1. *Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego 2002*. Urząd Statystyczny. Katowice 2002
2. *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tworóg*. Tworóg, 2005
3. *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015*. Sejmik Województwa Śląskiego. Katowice, 2000